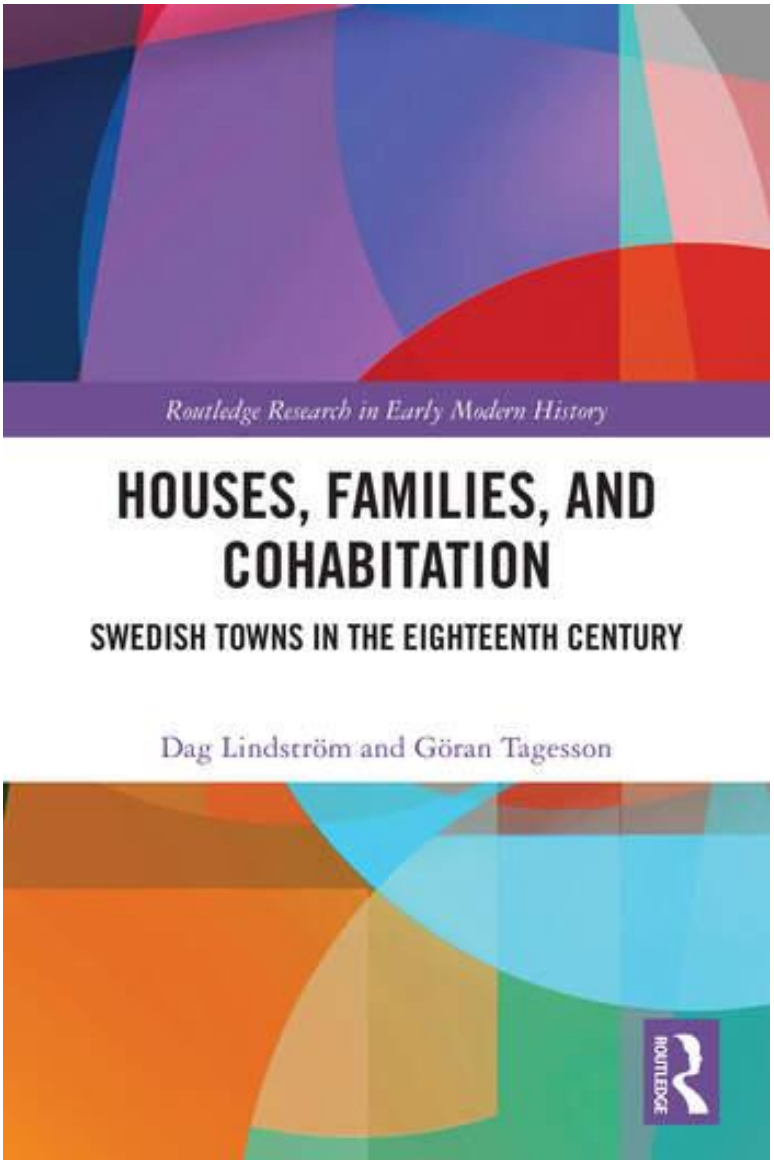
Houses, Families and Cohabitation

Dag Lindström & Göran Tagesson, 2025

Een opmerkelijke recente studie is *Houses, Families and Cohabitation: Swedish Towns in the Eighteenth Century* van de Zweedse historici Dag Lindström en Göran Tagesson. Het boek onderzoekt de verhouding tussen het huis, de mensen die erin wonen en de wijze waarop zij met elkaar samenleven. Daarbij worden archeologische gegevens, bouwhistorisch onderzoek en archiefbronnen gecombineerd. Het onderzoek richt zich op Zweedse steden in de achttiende eeuw, maar de vraag die erachter ligt is veel algemener: **hoe verhouden het gebouwde huis en het werkelijke leven zich tot elkaar?**

De auteurs laten zien dat het achttiende-eeuwse huis allerminst een statisch gegeven was. Huizen werden groter, kregen complexere interne structuren en werden voortdurend aangepast aan veranderende omstandigheden. Tegelijkertijd veranderde de samenstelling van huishoudens. Huishoudens werden gemiddeld kleiner, het aandeel huishoudens dat door een gehuwd paar werd geleid nam af en het aantal alleenwonende huishoudens nam toe. Ook nam de bevolkingsdichtheid toe, woonden meer gezinnen in hetzelfde huis en werd het verhuren van woonruimte belangrijker. Het huis blijkt daarmee geen afgesloten object te zijn, maar een structuur die voortdurend in wisselwerking staat met de mensen die haar bewonen.

Daarmee verschuift het perspectief. Het huis wordt niet uitsluitend beschouwd als het resultaat van een vooraf bepaald bouwplan, maar als iets dat gedurende zijn bestaan verandert onder invloed van gebruik, bewoning, eigendom, familieverhoudingen en tijd. Een huis heeft als het ware een **levensloop**. Het wordt gebouwd, verbouwd, uitgebreid, verdeeld, opnieuw gebruikt en opnieuw bewoond. De auteurs spreken dan ook over de *life-cycle of houses*.

Bijzonder is bovendien dat de studie het huis niet losmaakt van de sociale werkelijkheid. Een huis kan meerdere huishoudens bevatten; een gezin vormt niet noodzakelijk één huishouden en één huis hoeft evenmin met één gezin samen te vallen. Daarmee wordt zichtbaar dat de gebouwde omgeving veel minder eenduidig is dan de hedendaagse voorstelling van de woning als een ontworpen antwoord op een vooraf vastgestelde woonbehoefte soms doet vermoeden.

De betekenis van dit onderzoek reikt daarmee verder dan de geschiedenis van de Zweedse stad. Het laat zien dat **wonen niet eenvoudigweg plaatsvindt ín een gebouw, maar dat wonen en gebouw elkaar voortdurend beïnvloeden**. Het gebouw wordt gebruikt, aangepast en veranderd; het leven dat zich erin afspeelt werkt terug op zijn fysieke vorm. De gebouwde omgeving verschijnt zo niet als een voltooid eindpunt, maar als een werkelijkheid die zich in de tijd verder ontwikkelt.

Een opvallende parallel

Juist hier wordt deze publicatie voor TREBA CLASSICA en voor NOVIOTECTO interessant.

De gedachte die in NOVIOTECTO vanuit een andere weg wordt ontwikkeld — dat **het bouwen niet los kan worden gezien van het leven waarvoor en waarin het ontstaat**, en dat architectuur niet eenvoudigweg samenvalt met het vooraf ontworpen gebouw — blijkt ook elders in het huidige denken over de gebouwde omgeving aan de orde te komen.

Lindström en Tagesson formuleren dit niet als een architectuurfilosofie en zij ontwikkelen geen theorie van NOVIOTECTO. Hun onderzoek is historisch en empirisch. Maar hun bevindingen brengen wel een

verwante werkelijkheid aan het licht: **het huis is geen autonoom object dat na zijn voltooiing onveranderd blijft functioneren; het staat in een voortdurende wisselwerking met het leven.**

Dat is opvallend, juist omdat NOVIOTECTO vanuit een geheel andere invalshoek tot een vergelijkbare vraag komt.

Waar het onderzoek van Lindström en Tagesson laat zien **hoe wonen, huishouden en gebouw historisch op elkaar inwerken**, stelt NOVIOTECTO de fundamentelere vraag wat dit betekent voor ons begrip van bouwen en architectuur zelf.

Daarmee ontstaat een interessante constatering:

> **De gedachte van NOVIOTECTO staat niet op zichzelf. Vanuit andere disciplines en vanuit andere onderzoeksvragen verschijnen inmiddels parallellen.**

Niet als bevestiging van één theorie, maar als aanwijzing dat de verhouding tussen **mens, wonen, gebouw en tijd** opnieuw als een fundamentele vraag naar voren komt.

Misschien is dat juist van betekenis. Wanneer eenzelfde onderliggende vraag op verschillende plaatsen, vanuit verschillende disciplines en zonder onderlinge afhankelijkheid opnieuw verschijnt, kan dat erop wijzen dat niet alleen naar nieuwe antwoorden wordt gezocht, maar dat ook **de vraag zelf opnieuw in beeld komt**.

En precies daar ligt een van de uitgangspunten van NOVIOTECTO: niet beginnen bij het gebouw als gegeven, maar bij het leven waarin bouwen betekenis krijgt.

Leefbaarheid staat, architectuur volgt.

Robert Geurten
Oktober 2026